

Niamuno Sargas

broliams Vietuwininkams žines pranešas.

„Niamuno Sargas“

Tilžeje, kas ketvergą išdūdamas, laštūja prie arcziausiojo pušto ar per gromatneši apšielitās ant bertainio meto 50 peningiu, su prinešimui i namus 65 peningius. Ir pati laitraščio isleisime Tilžeje, pylimo ulpęžioje (Dammstraße) 2. bute, priima apšielitawimus arba išsirašymus.

Vėrnai mylešim cėcorystę,
Drašei užtaršim lietuwystę!

Apsakymai

i „Niamuno Sarga“ ištatomieje laštūja po 10 peningiu už tožną smulkeis raštais išspausitā eilute ir yra šio laitraščio isleisime priimami. — Gromatas ir rantraščius dėl laitraščio siunčiamus priima rėdytūwe Tilžeje, pylimo ulpęžioje (Dammstraße) 2. bute.

23. num.

Tilžeje, 9. juniu 1887.

2. metas.

Iš Wokietijos.

Iš Berlyno. Cėcorius praejusi ketvergą i Rylą išwažiamo, idant pradžiai darbu prie Sziauriniu ir Aušrinu juriu lašyklos pributu.

— Ir kunigaitštis Bismarkis norėjo tenai nukeliauti; ale senieji štaufmai jį wėl suėmė ir jį taip spaudžia, kad wišas kėlionės noras praėjo.

— Gromas Mulkis taip pat buvo pakwiestas. Ir jis yra užgaštis. Gromas Mulkis jau iš pradžios prieš lašing šios lašyklos buvo. Jis dawė numanyti, laštos tik išmesti pinigai busencijos. Sakant, jog per šitą lašyką karo akutu žagins weik Aušrinę, weik Sziaurinę. Jurese galėšes pasirodyti, atšilepdawo, jog butu geriaus ir antrąjį žaginį budawoti. Szitas Mulkio ištarnas wišą užmanymą ant ilgo laiko numynė. Konzulis Dalström'as, ilgus metus už šitą projektą kowojęs, jau buvo benušimings, iki galiausiai kunigaitštis Bismarkis to dalyko įsimilo. Bismarkio noras šitą žolą išpromwyjo. Kad iš to kas gero bus, galima iš tikro laukti. Ale 156 milijonai kuru per du trečdaliu — butent 106 milijonai — Prusiją wieną trophyja, ir yra šmotas pinigų.

— Karaliūnas sawo negalinėjime, kursai iš musalu atfirado, pusėtinaį sveikas yra. Wyduwyje kitos nedelės d-ras Mackenzie, inglioniškas kasko leforius, i Berlyną parkeliaus, ir tada tai bus žinoma, ar karaliūnas ant 50-metinės waldžios šventės sawo išwėnės šime mėneshyje i Ingltioniją keliaus. Jei gales keliauti, tai ten bene ir ilgesni laiką pasiliks, sawo balsą, kurį ne wale per daug wargyti, kawoti.

Iš Leipcio. Ezionai weikliauši prie cėcorystės sudo prowa prieš 8 sgnarius taip wadinamosios patrijotu draugystės iš Ešas-Votringiu prasides. Wiš yra perjieštjimo kalesime. Kiti begalinius pinigus užstatu šiuljo, kad paleistu, ale cėcorystės judas nepaleido. Jie yra kaltinami kiršinimo wienos žmoniu lininės prieš kitą, kiti yra kaltinami žemės išdawėjystės ir prigatawamos žemės išdawėjystės.

Iš swetur.

Iš Estreikijos. Nekursai puštassistentas Zalewskis su 150 tukstancziu markiū, kuriūs iš pušto skrynės išėmęs, pabėgo. Jį sugawusiam Estrei-

fijos pušto wyriaušybė 2000 markiū atlyginimo ir 10% įugrąžitju pinigu dūti žada.

— Iš Segedyno rašoma, kad Teiss'o upė baišei pradėjusi twinti. Wienos šliužės tapusios perpėstos, iš to wišas begaliniš twanas ant lauku užwirtęs. Tukstanczei darbininku procowojasi pylimus išlaikyti. Ale rodosi neštengia. Išweizd, kad ši kampą wėl tokie twanai pradės warginti, kaip pirm 10 metu, kad atšitika.

Iš Prago. Ezionai wėlei nepakajawimai prasidėję. Taip czeikški študentai nekuriam d-rui Rieger'ui, wadowui „semju Ezeu“, taip w. latinu muzikę padarė ir Wokiecziū laitraščio „Politik“ rėdytūwės langus išdawžė. Tam priešais tapė czeikški deputėtai, kurie šaimbutyje užmanymą darė, kad juristai Ezeikiuje antrąjį (žemės) mėginimą nebeprimalytu ir wokiškėje kalboje atlikti, iškilmingai wišur Pragoje priimti.

Iš Prancuzijos. Paryže didžioji „komiskioji opera“ nudegė. Toje ugnyje apie šimtą žmoniū pražuwo. Didžieji budawonei užšėdegus tukstancziū tukstanczei žmoniū laukan besibraudami daugybė susispaudė ir susitrypė. Prezidentas Grewis

Nepalaimingas piršlys.*)

Titras atšitifikas Lietuwoje.

Rašiniū kreizo, Szinkaiczziū walscziaus Patulapiū kieme, Žemaiczziūse, ghwena wienas žmogelis, Prancas Cibytis, turis 30 murgu žemės, wišai neturtingas ir nusfurdes kaip žydelis šinkūjgs degtinę kito žydelio, o dabar jau pono žydo Joselio.

Matau, kad jus ir žinote nežinote, kas tai per žmogus tasai ponas Joselis. Aš jums pasakysiu, jog tai yra židas „meine moreine“, su ruswa baržda, ilgais ciceleis ir dar ilgesniu apwalku. Didelis kaip Ukrainos drigantas, kijas stato iš augšto, o sutikęs pažįstamą žmogų, padūda wieną pirštą ir per nosį sušneka: Niu jak se musz! (niu kaip ghwūji!) — Dar 1866 kad rašė buvo tai apdriškis žydelis Joselufas, nēko daugiaus neturis, kaipo tiktai ženklus jo kilimo iš didelės giminės, t. y. dailius niežus ant ranku ir ghwus sutwėrimus barždoje. Wastokliškas priežodis šako: „Megimk gražiū, bet geliu-lingu!“ — Tai po atšitiko ir su ponu Joseliu. Gawęs kur pasižyczioti 200 rubliū, paėmė i randą brangwyninyczzią dware nekuriūs didelios žiuponės pagal Niamuną, prie kurios wiš šliužau- ninkai ir kiti tarnaujantieji turėjo didelę palaimą ponais patapti. — Ezion musu Joselufas pra- dejo kilti, kaipo kugelis (pyragas) šabinis baka-woje. Rą weiks nekiles, kad buvo geros mieles! Uredininkai dware, Wokieczei ir ne Wokieczei, ne-

paslinkdami wežti jawus i dware, kur žiuponė ghweno, gabeno anūs i brangwyninyczzią pas Joselufą. Norints prekia ir pigi, bet kėlionė ne- tolima. Randauinkas brangwyninyczziūs wišką priimdamas, dalei su uředininkais rokawosi.

Ne gana to. Joselis žinojo kaip su afczizės wyresneiseis apšieiti. Dėl to slapta pardawinėjo iš brangwyninyczziūs degtinę (brangwyną) be už- mokesziū waldžiai. Norins buvo brangwyninycz- cziuje užweizdbetojas dėl aprokawimo, kiek išeina špyrtaus, wienos musu Joselis, kaipo ašklas žy- delis, mokejo numigdyti užweizdbetoją ir aparatą numaldauti, kad jisai butu wėžlybas ir rodytu padorei. — Galiausiai lyg žaizdamas gabeno iš Prusu Lietuws špyrtų, katrą, patogei wandeniū atgesinęs, šinkoriams pardawinėjo.

Po keliato metu paėmė i randą czelą dware, o toliaus ir dešimtį kitu dware. Taip iš ap- driksio liojo žydelio pastojos Joselis bagocziumi ir riebiu kaip žydu meitelis. Dabar jau dešim- tinis tukstancziū rubliū warto, paskutines gires atperka nū aplinkiniū ponu, o tie mažne wiš sulindo i jo delmonę. Tas nesotusis kupeziūs malonėtu suwaryti i sawo mašną ir artimesnius bajorufus su ufininkais, bet tie nebagai turedami pakankanczei dūnos ir lašiniū, nesidūda subraukti i žydišką mašną. — Žydelei tauzija, jog nēlas negalėtu ponui Joseliui pažinti senowės nusufusi Joseli, kad jisai ir dabar pardawinedamas bėd- niems žydeliams degtinę, netaisytu i jąje wan-

dens! Ko tie žydelei už tai apmaudauja? Tur buti, žalczei ir patys paslenka prastiešti šnapšą.

O kad jį smala tą žydą! užšiplepėjau ir bu- wan pamiršęs apie piršlį Cibytį. Nerugokite, wyrelei, seniui Gužucziui; dabar jau pabaigsiu tą pradėjau.

Cibytis yra tai wypras mažo stūmens, o sto- ras kaip awilhs; liubija mėsą ir degtinės ne- spianja. Pasakysite, kas mums iš to! Bukite tiktai kantrūs, o žinofite, jog buvo priežastis ejimo i piršlius. Abagas tikejosi gerai prival- gyti ir atšigerti.

Szimet prieš paczias užgawėnes atėjo pas Cibytį atleistas iš pulko žalnerius, Krizas Juska, maldaudamas, idant pripirktu jam paczią, o už tą darbą žadėdamas Cibycziui dūti abrusą ir stū- menį, taip jau pažycztyti arklius išwežti ant kelio žiezdrū.

Musu Cibytis prižadėdamas tame reikale pašlužyti, nuėjo i Paalsio kiemą pas ufininką Petaraitį. Sziam pasakęs, jog Juska, norints ghwena swetimame gwenime, bet yra darbus ir geras waitinas, klausė, ar leis Petaraitis už jo sawo dukterį. Szisai šiūmi sutikęs, prašė piršlio su jaunikiu atjoti.

Vinkšmas piršlys nubėgęs pas Juską pasakė: „Nu, Krizai, musu reikalai gerai eina, sugausime tą wowerę; jokime tiktai i Paalsį.“ Abudu tada pasipūšusiu ir išsimudrinosi kumeles išjojo. — Prajodamas pro karczią piršlys šako: „Krizai,

ugnyje prажuvisiuju pasilikusiems 10 000 ml. domanojės.

— Senajei ministerijai išnykus dabar pasisekė naują ministeriją įtaisyti. Dvyminiausias dalykas, kad ir pats Buolanger'is turėjo iš uredo atstoti. Šis žmogelis kad ir puldavo, wis puldavo ant kojų.

Įš Belgijos. Sukilimai rankpelnio-darbininku dar wis nenor pasibaigti. Dar wis wienur ir titur socialistai su pulicija ir žalnėreis susikimba.

— Brüssel'io burgmistras yra paliepiną išleides, kad nekur 5 žmonės netur kruwoje susirasti. Jei tai kur atsitropys, susieinantieji aštirausie bus korawojami

Įš Masfolijos. Ewangelistikams kunigams baltmariniam kraske, Kurlante ir Wyfante prisahtyta masfoliską kalbą moketi, šep bus iš uredu attolinti.

Įš Liepojos rasoma: Įšbudawojimai šio mēsto ūsto jau prasidėjo ir bene rudenyje bus užbaigti. Raštos rošujamos ant 4 milijonu rubliu.

Cecoryskės saimas

utarninke sekancijos nebeles wēl justos. Įšai turės darbo pirmiausiai su t. w. pašalpos garlaimais. Tiemsiems reiks daugumą metu po kelis milijonus apėrawoti. Kad tik tūmi galētum pasidžiaugti, kad tie milijonai nors prieitinais kiel naudos atgabetu. Įši šiol dar nėko naudas nesulaukė Wofieczei Wofietijoje gyvenantieji.

Šiaurinės Wofietijos Woyd'as Brēmūse, iki šiol mandriausia afrutu draugyste, iš to iškados tur. Sunku žinoti, kam šita pašalpa naudos atgabės. Rasi rytinei Aprikonai pirmutinei bus, kurie iš to naudos trauks. Admirolas Rimonius ir draugai maldos gromatą įjunte, prašydami, kad tokią pašalpinę garlaimu lyniją nū Adeno iki Sansibaro rytinėje Aprikoje įtaisyti. Ir tai jau mūsų mūsto moketojams 300 tūkstančius marciu las metą kaštātu.

paimt su sawimi bent plėczką šnapso!" O tasai atšatė: „Ar žinai ką? Dabar neimšime; rasi iš to nėko nebus. Antrą sykį nusinešime, ko reikia.“ Ant tokio atšakymo susiraukę piršlys, wienok nujojo į Paalsį.

Petaraitis šweczius meilingai priėmė, pašaukė ir merginą. Jaunikei wienas litam patiko ir sušnekejo tūjaus ant bažnyczios padūti, nės užgawėnės jau buvo arti. — Įuską pasisatė Petaraitiui, jog įšai tur puse tēwiskės, katrą nū brolio gal pigei atimti. Tēwas džiaugėsi iš to, jog dukte bus gaispadinė ir newargš po šwetimus pakampius.

Po to mergaitė dowanojo jaunikiui margas pirštinaites ir atnešė šwiesto torėluską. Piršlys tai matydamas prafalbėjo: „Krizai, aš taw šafiau, paimt su sawimi butelkute; mergaitė jau pasirodė, o mudu neturiwa, kūmi pasirodyti.“ Petaraitis atšiliepė: „Šį sykį mes nepadymysime, antrą sykį kaip atjosite, tai ir atšinešite.“

Po tokio apšėjimo Įuską sušnibždėjo piršliui: „Menkas iš tawės piršlys, aš geriaus tropecziau. Šakyt tēwai, kad dėl iššitikejimo dūtu pinigų.“ Wargšas piršlys, nematęs nei lūšo, atšiliepė: „Ar girdi, tēwai, dūk žentui kiel noris pinigų dėl iššitikejimo mūsų sušnekejimo!“ Nemitęs Petaraitis atnešes 20 rubliu padėjo ant štalo šakydamas: „Piršlys, perskaityt pinigų!“ Ką piršlys ir padarė. Tēwas wēl šako: „Padūt pinigų žentui; tegul įšai perskaito, nės pinigai yra po keliatą sykiu škaitomi.“ Piršlys išpildė tą paliepiną, o žentelis perskaitęs pinigų šmukšt anus į delmongą. Paškui piršlys negawęs nei stikselio degtinės, nulludės ipudino, willofi namon.

(Pabaiga fitą syki.)

Įš Lietuwos.

Įš Tilžės. Remuntus pirs 3, augšeziausie 4 metu senus ant turgaus nū 8 žegoriaus prasi-dedant:

18. jul. Kraupiske,	8. sept. Lazdynuse
4. aug. Wiešwileje,	12. „ Naujojoje,
6. „ Ragaineje,	13. „ Kaukenuse,
9. „ Žiluse,	14. „ Plaskiuse,
13. „ Tilzeje,	15. „ Stoniskuse,
3. sept. Melkiemuse,	16. „ Szilokarcziamoje.

Tilzeje, Kaukenuse, Stoniskuse, Szilokarcziamoje pirktieji arklei taps ant wietos atimti ir gata-wais pinigais užmokėti.

— Augšeziausia kamandą wedantysis gendro-lius, efcelencija v. Kleist, su sawo štabu (tarp kuriu ir wienas bayriškas gendrolius yra) pane-delio wakarą į Tilžę atwyslo. Utarninke dragunu regimentą peržiureję tą patį wakarą į Klaipėdą pawaziawo.

— 3. jun. didelė korawonės prową prie korawonės kamaros ezionai tapė nusudyta. 7 prištyti tapė dėl gabenimo kiauiliu per rubėžių prasu-dyti ant 14 dienu iki 2 mėnesiu kalėjimo.

Įš Rusuės. Dwi mergi, Dulite ir Andu-žite, wieną įydg šale Skirwytėles užpūlusi, jam pinigų mašną su penkeis markeis atėmė. Abidwi dabar kalėjime sėd.

Įš Lujos. Kaip girdima, ir ezionai gintarą pradėję iš mariu bugno semti. Tam dalykui du bagaru czia atšyusti. Rods iš pradžios menkai teranda.

— **Įš Klaipėdos.** Prišaikintuju sudas 1. sy-kiu Rūnbaum'ą, ezion esantį sudo tarną, dėl junkaus nusidėjimo urėde palengwinancziomis aplinkybėmis ant 4 metu kalėjimo ir prapuldymo garbės teisybū prajudyjo. Įšai buvo per 4 metus už 4500 ml. gromatu maruczių nuslėpęs ir tases saw ant naur's į pinigus apwertęs.

— 2. sykis. Pūm... Marškatis iš už-lieknū dėl atkartotinos wagystės ir plėšimo ant wiesklelio tapė prišaikintuju prajudytas ant 5 metu ir 9 mėnesiu baudžiwos kalėjimo.

— Ties Piskapiu kiemu, kuri, jau smiltys norėjo apnešti, kopas pradėjo taisyti. Szimet tik su pirmutineis darbais, kaip tai bulwerkiu, baragais ir t. t. užšims, kuriu laštas ant 140 000 marciu pasidaro. Riką metą prie pacziu kopu eis.

Įš Ermlauto. Ezionai nekuri moteriskę pirštą pasirakštiniusi, norėjo rakštę su špilgute iš-traukti. Rakštę rods ištraukė, ale ryto metą pirštas ir ranka taip užputo, kad prie daktaro reikejo kreiptiesi. Sziai numanydamas franjo apšiniudyti kitokios pagalbos nebežinojo, kaip ranką nuimti. Moteriskę su tūmi nesutikdama į Karalaucziaus klynikę išwaziawo, kur jai ir pa-žadėjo ranką išgydyti.

Lakštingala.

Ten te, ten te, lakštingala,
Te ten, te ten lazdynuse,
Ten, kur tefa ta upelė,
Wel tu ten tū pagiedosi.
Taw, taw, taw ten gera wieta,
Te taw, te taw klausytojai
Sako, kū tu ant šio šweto
Kū gražiausie pagiedoji.
Lit, lit, lit saw ten wiena,
Lit ten, lit ten tarp lazdynu;
Titi, tili bus tū diena —
Dar linksmybės yr adyna.
Tū, tū, tū, tū saule tefa,
Tū ten, tū ten ją regėjim
Titi tu, titi tu ne cypf nėko
Dwiejūs tū czia patylėsim.
Taw tik, taw tik diena šwenta —
Pabaigt daingą taip pradėtą.

Saulė tefa, rasa krinta —
Aprint fitą tu ten wieta.
Reikia eiti, nebus nėko —
Saulė jauczei, ten laukelyj,
Tegul darbas nesilieka —
Giedok wienu tam krūmelyj.

Tu tik, tu tik ten ant walias,
Taw tik linkma yra wieta:
Ant šakelės tupi žalios —
O man wargas ant šio šweto.

Ten te, ten te, lakštingala,
Tik ten, te ten lazdynuse,
Ten, kur tefa ta upelė —
Wel tu ten tū pagiedosi.

Gaidys pas Lietuwiniukus-Arėjus.

Naminis paukštis, kurį mes tū wardu¹⁾ wa-diname, yra wišiams gerai pažįstamas. Jo gie-dojimas pažentkina mums kaip oro taip ir laiko persikeitimą. Įš gilios senowės yra Lietuwoje pasakojama, gaidys juntąs oro atmainą ir per sawo sakarykawimą žmonėms apreiškęs. Pirm išradimo žegoriu (adynininku) per ilgus šimtus metu gaidžio balsas apreiškdamo mūsų sentėnwiams widurnaktį, o antras ar treczias jo giedojimas: „Tinginy, kelt!“ ragino žmonelius iš miego kelti ir apie dienos darbą rupintiesi. Apie fitą tad didei naudingą gaispadorystei wišoje Lietuwoje paukštį mes norime nors trumpai paminėti.

Pirmutinė wištu weišlės tēwynė yra dalis Perzijos, Medija wadinama,²⁾ kur wištos gilioje senowėje laipo girinei paukšcei buwusios randa-mos. Įš Perzijos wištos išgabentos tapė rytun-lint į Indiją ir wakarunlint į Europą ir ilgu laiku po wišus paswēczius išsiplatino. Dar į 1000 metu su wiršumi pirm Kristaus gimimo gaidys, regis, tarp tos gadynės Europos gyven-toju ne buvo pažįstamas, nės seniausioje Grylu raštuse (Homėras ir Hesiodas) paukštis šitas dar nėra minawotas. Per Waziją Aziją jis atgabentas tapė į Grylią kėwirtame ar penktame šimtmetyje pirm Kristaus, ir Grylu jis buvo wadinamas alektron, arba wēl medas ir persas, kadangi iš Medijos ir Perzijos jis buvo išga-bentas. Pas senowės Trafus, kurie jau į 1500 metu pirm Kristaus apgiweng buvo šios dienos Bulgaru ir Serbu apimtas žemės, tas paukštis, regis, wadinosi kerkas ar karkas³⁾. Senowės Rymijonai arba Lotinai gaidį dar wē-liaus pažinti gawo, ir, regimai, į Italiją šitas paukštis iš Gallu (Galemu) arba Reltu žemės atgabentas tapė, to dėlei ir wadinamas buvo gallus, gallina.

Pas senowės Arėjus (Altiranier) gyvenusius tose žemėse, kur wištos tēwynė buwe, ir kuriu senowiskas tikėjimas labai arti sutaria su tikėjimu senowės Lietuwiniuku, gaidys labai didelėje gar-beje buvo laikomas. Pagal tu Arėjū prarako Zaratauštros mokslą, paukštis šitas esąs pasiun-tinys Diewo Graus⁴⁾, kuršai dienos šwieją at-gabengs. Kaip šū esąs tikras namu ir bandos jargas, taip gaidys sawo giedojimu apšakęs šwie-sos ir saulės prišartinimą. Jis sawo balu pra-waręs daėwas, t. e. piktas tamšenybes bei nafties deiwės ir ipatingai daimongą (dwasę) miego wardu Bušjanstą. Pagal šwentu Zaratauštros knigu žodžius, gaidys giedodamas šakęs: „Keltite, žmo-nės, melskitės dwasę diwobaimingumo, keltite daimongą“ ir t. t. Do dėl gaidys už šwentą paukštį buvo laikomas.⁵⁾ Szitas paukštis pas tūs diwobaimingus Arėjus turėjęs wardą paro-dar's, kuri, kaip šako šwenta kniga Awesta, „ne-dori žmonės wardu karkatas wadina“ ir kahrka.⁶⁾ Szitas wardas krika-dasu yra randamas ir šwentoje knigoje „Rig-Veda“ pas Indijos Ar-ėjus⁷⁾, pas kuriūs gaidys taip jau už šwentą paukštį laikomas buwęs.⁸⁾

Senovės Lietuvininkai, kurie žiloje senovėje ne šios dienos, bet kitas žemės apgyvenę buvo, miestas pažinti galvo jei ne vienu laiku su Grykais, tai daug pirmiausia, ir man ding jie pirmutinai miestas į Europą atgabeno, iš tolimu Azijos žemių watarunkint eidami. Jau Grykų rašėjas Herodotas, tarp 484 ir 408 m. pirm krikščionis gimimo gyvenęs, minavoja senovės Trakijoje wardą wienos trakifkos gentės ir wieno ežero, kuriai nū žodžio miestas (latwiškai wista) paeina¹⁾. Kaip pas tūs Azijos Arijus, taip ir pas mūsų profeniūs gaidys didei gūdojamas buvo. Kaip pas anūs „budrumas ir ankstybas kelimas iš miego buvo didė dorybė“¹⁰⁾, taip lygei ir Lietuvininkai mišumet senovėje saulei nusileidus guldamę, ir gaidystėje keldamę į darbą. Gaidys tad, kuriai ragina žmogų darbon paženklinamas kelimo laiko ir apreiškdamas šviesos prisiartinimą, turėjo būti mišados artimiausias ir brangiausias žmogaus darbininko prietelius. Bet to dar ne gana. Pagal senovės tikybės nūmones, kurios iki šios dienos užsiliko, Lietuvininkai dūmojo, naktįje Diemo (t. e. šviesaus Diemo) neesq. ir jog nakties tamšenybėje piktas Diemas Welinis, arba kaip mes šendien sakome, Welinas apėmęs savo miešpatystę ir mišofias piktynes ir biauptybes daręs. Taip jau ir dušios arba dwašios (wėles) nedorai mirusių žmonių ir tu, kurių kunai žemėje nebūwo palaidoti, kožną naktį atlikdamos už nusidėjimus savo paženklinant kančiomis, mēgdawusios įpaczei apie gaidystę pasirodyti ir neretai žmogui kę piktą padaryti. Tokios nedorų žmonių dušios (wėles) wadinosi deiwėmis¹¹⁾. Gaidžio balsas kitas piktas dušias kaip ir paczius welnius mišumet prawarydamę; to dėl ir šendien po gaidystės kožnam Lietuvininkui yra ramiausia, nės piktų dwašių prisiidingėti ne reikia. Ir šendien žmonės sako: „Kur arcziaus kapinės, tenai anšcziaus gaidžei giedoti pradeda, nės jās dušios budina“. Senovėje namu įkurtumes atliekant, tarp kitu cėmonijū, mišumet pirmu pirmiausiai gaidį į naują namą įleizdavo — kę ir šendien tuloje wietoje daro. Ant naminiu trobu tankei Lietuwoje gali matyti išpiaustytus iš lentos gaidufus ant kraiko patupdintus: tokius pat gaidufus ant trobu pas Galenus (Galli) šios dienos Szweicijoje ir Prancuzijoje Cėsar'as pirm 19 šimtu metu aprašė . . . Senovės Lietuwoje užmušti bitį ir gaidį — būwo didis nusidėjimas; o toks tikejimas ir iki šios dienos belieka. Mūsų dienoje tulūše Lietuws kampūše sėngaidį nepauna; jis iš senatwės pastimpa, arba kaip kur Žydui jį atidūda ar pardūda.¹²⁾ Cėsaras wėl minawoja, jog Britai, Rėktu arba Galėnu giminaiczei, tūmet šios dienos Anglijos žemės apgyvenę, taip jau gaidienos newalge.

Tokiū budu gaidys pagal senovės nūmones būwo apgyvenėjas namu ir žmogaus nū piktū deiwū; jis apreiškė žmogui ne tikrai atmainas oro, bet ir ragino jį į darbą. Jis ir giltinės pasirodymą apiašydavo. Taip ir šendien sakoma: „Jei gaidys kurtia — giltinę mato“. — Kaip iš šito trumpo paminėjimo matyti galime, gaidys pas mus Lietuwoje, taip lygei ir tose žemėse, kur senovės Lietuwininku giminaiczei gyweno, wienokioje garbėje būwo laikomas . . .

P., 25. liepos 1883.

J. Bš.

1) Nū žodžio giedmi, giedotwei, arba kaip mes sakome giedotie, giedoti. 2) Vici. Hehn. Kulturpflanzen und Hausthiere in ihrem Uebergang aus Asien nach Griechenland und Italien. Berlin 1874 p. 285. 3) Hehn, p. 288. 4) Šitas wardas paeina nū žodžio karkti, karkinti. 5) Jodis didei paneša į wardą lietuw. Diemo ar Diemas, Aušra arba Aušrinė, kuri yra iki šios dienos dainose mūsų minawojama. 6) Wih. Geiger. Ostiranische Kultur im Alterthum. Erlangen 1882 p. 366. 7) Hehn, p. 277. 8) Geiger, p. 368. 9) Chr. Lassen. Indische Alterthumskunde, I p. 297. 10) Herodoti Histor. lib VII cap 110.

10) Geiger, p. 366. 11) Sulhyint kę apie jās sako Dr. A. Szleifer'is savo raštūše iš Lietuws: Briefe an den Sekretär über die Erfolge einer nach Litauen unternommenen wissenschaftlichen Reise. Sitzungsberichte der Akademie der Wissenschaften zu Wien. 1853. T. IX p. 549. 12) Sulhyint, kę Math. Praetorius, Deliciae prusicae. Herausgegeben von W. Pierfon. Berlin. 1871, pp. 37, 62, apie gaidį sako.

Nauda mylimosios.

Ali cziulba, ai ulba giroj paukštelei,
O manę nabagę spaudžia wargelei;
Alf, spaudžia wargelei ir rupestelei!
Kę weikti, kur dingti, kur pasidėti?
Per dieną, per naktį neliauju werkti:
Ali wargas! ai bėda! be jamo buti.
Alf, mano-gi jaunąs tu bernuželi,
Kę dėl tu wilioji man širduželę,
Uždūbi wargelį ir rupestelį?
Prasta aš wargę, prasta mano meilė:
Negaliu, nemoku tawo širdelei
Alkėmis savo uždegti meilę.
Ali aš nabagėlė laukeliu eisiu,
Nū šalto weidelio ašaras braukšiu,
Ant kožno žingsnio tawę minawoju.
Kaip nokšta, wista darže agūnelė,
Taip greitai suwysiu aš širatelę
Be tawęs jaunojo mano širdelei!
Upaugs tū žolelėms mano kapelis;
Neatnįs nelas manęs širatelės,
Anksti tik rytelį cziulbės paukštelis.

12. spalio mėn. 1884 m.

Antanas iš Bugnū.

Apie bitis.

Rašo Pranyš Aškaitis.

Pradžia Nr. 22.

1. Ka gali naudoti iš bicziū?

Žinomas yra daigtas, jog prasimanūs lyki wieną ar du awiliu bicziū, lengwa susilausti ne užilgo ir keltofios, keliu dešimčių, reikia tik mokėti ir netingėti apie jās pawaitštinėti. Sėdėdamas rankas juglaudęs nelad nėko nēpelnyti. Laikancziū bitis juk atširastu pas mus gana apstus staittelis, tik tankiausiai šitie wabalėlei atidūti ant Diemo apweizdos, už tai ir naudos jie atneša tiek tik, kad wos pacziam užtenka pawalgyti. Kad kas ketintu už medų prasimanyti grašio, to pas mus nei negirdėti. Bet juwis kitaip dedasi swetimūše kraštūše: ten bitis weisia ant pelno ir pelną gauna pusėtiną. Ne toli jiešlojus — Woletijoje — atširanda bitininkai, žinoma tikri bitininkai, staitę nū kožno awilio po 50 markiū pelno ant metu. Tiesa, tie bitininkai yra ant to atsidėję; ju jais mes nesusilyginsime, bet-gi prigulinczei elgdamięsi ir mes galėtumėme turėti nors dalį to pelno. Ne sunku juk tiesiog išškaityti, kiek gali pelnyti nū kožno awilio. Tegul wienas awilys dūda kas meta tik po 10 swaru medaus; jeigu už swarą padėšime mažiau tik po 30 pf., turėšime 3 markiūs. Tik dar lieka naujieji spiečiai! Tegul ant kožno triju seniu awiliū pareis tik po wieną spiečių — staitant už spiečių po 6 markiūs, ant kožno awilio pareina po 2 mk. (Už wafkų mažas pelnas — jo ir neskaitysime.) Tokiū budu wienas awilys dūda pelno 5 markiū. Lengwa numanyti, kad ficzion sustaityta kū mažiausias pelnas — toks, koki gali turėti wijada; geras metais pelnas gal buti dwigubas ir trigubas, gal daėiti, kaip sakiau, iki 50 mk. Taigi mat, išuweisęs keles dešimtis awiliū, jau gali turėti toki pelnelį, katras kiek wienam butu prawartu — o tik tas pelnas pareina mums, kaip sako, nei arūs, nei sėjus, nės truso ir gaispaties apie bitis nei kas žin kiek: wijada atširas namūše atliekamas žmogus — senas ar jaunintelis, katras, neatšėjant pacziam ufininkui, galės pawaitštinėti aplink awiliūs.

Bet ir tai dar ne wiskas, kę mums daro gero

bitelės. Senei jau patēmtyta, kad ant laufo, tankei atlantomu bicziū, mišados geriaus uždera nekurię jamai, kaip antai grikai, ripšai ir fiti, ne kaip ant laufo bicziū neatlantomu. Kę patį gali šaktyti ir apie jodus. Reikia žinoti jog žiedai nekuriu angalu negal užmegzti nepakliuwus į jūs dulselėms kito žiedo (žiedai matai taip-gi porinasi kaip ir gywalei); šitas dulseles tankiausiai sustirto wejelis (jos labai lengwytės ir pakyla į orą prie mažiausio sujudėjimo); bet daug tikriaus šitą darbą atlieka atlantų žiedus wabalėlei, įpacz bitys, rinkdamos medų.

Ant galo nors nūšalei priminsiu ir kę, jog trūsdami apie bitis, mes pastojame atšlesneis, išmintingėseis, o per tai ir doreseis. Juk sako, kad nedoram žmogui bitis nesišeka; o nesišeka jos mat tada, kada ar ting apie jas trustiesi ar netur gana išminties, kaip su joms apšieiti. — Bet ir padoriam žmogui sunku laikyti bitis, nepažinus ju budo ir paprocziū. Tas tik gal buti geru bitininku, katras pažino gywenimą bicziū.

2. Gywenimas bicziū ir ju paproczi.

Widurwasaryje, kada bitis esti pacziam gwume, awilhyje rasi trejopus wabalėlius: biting, tranus ir darbininkes.

Bitinas. Tikrame awilhyje, jeigu tik tai nebus prieš spiečiant, rasi wijados ne daugiaus, kaip wieną bitingą. Jį lengwa atširti nū kitu bicziū, nės tunelis jo pailgesnis ir dėlto jis išširodo didesnis už jas. Bitinas labai reikalingas awilhyje ir už tai mylimas kitu bicziū; nustojęs jo awilys tūjaus pradeda ošt, tarytum apraudodamas savo nelaimę — ant to ošimo pratę bitininkai lengwai numano, kas kėntia awiliui. — Bitinas tai motyna ir gimdytoja jaunuosios weisles — ne tik darbininkiu, bet ir tranu ir bitinuku. Gerame awilhyje tik jis wienas deda kiaušintus, iš kurių ir atširanda jaunoji weislė. Sawo darbą bitinas pradeda nū pat pawasario. Jū oras eina šiltyn, jū jis daugiaus padeda kiaušintu; pacziam gražume wasaros, kada įpacz daug laimi laukūše darbininkes, staitlius padedamu per dieną ir naktį kiaušintu pareina per tukstantį. J pabaigą wasaros bitinas pradeda liautiesi dējęs ir wijai perstoja pusej rugpiuczio. Bitino kiaušintukai mažyzei, balzgani ir pailgi; deda jis waitštinėdamas po koki, neapleisdamas nei wienos akutės ir mesdamas į kožną po wieną kiaušintuką. Nėtai tas bitinas, katras deda kiaušintus nepaeiliui ar po du drauge. — Wienas ir tas pats bitinas deda dwejopus kiaušintus — tikrus (paprastus), iš kurių iššiper darbininkes ir bitinukai, ir traninius. Jš kokiū kiaušintu ir kaip atširanda tranai ir darbininkes — toliaus pamatysime, o tūjaus pažiurešime, kaip iššiper bitinas. Wasarą, prieš spiešdamos bites mulpina prie krašto gražaus korio tiek lizdeliū, kiek nor išperėti saw bitinuku (lizdai tie esti ruimingėni už kokiū akutes); į jūs bitinas padeda po kiaušintuką toki jau, kaip ir dėl darbininkiu weisles. Už triju dienu šitie kiaušintukai pawirsta į baltas, tarytum suwystytas firmėlaites; jas darbininkes apšcei maitina per šėšias dienas tam tikru baltu štytimėliu, o pašui, dailei užlipinuos lizdelius, laukia, kol bitinukai wijai juaugs. Jstūpeję tame kalinyje aštūnias dienas, jie pragrauzia apwalei antwoželį sawo lizdo ir išlenda. Jaunikis bitinukas išširodo mažesnis ir balzganėsnis už senį. Pirmą, antrą ir trecią dieną sawo gywenimo jis esti silpnas, bet už septyndienio jau šekia ant oro jieškoti trano, idant susiporintu. Trano apwaisintą jis wėl grįžta į awilį ir daugiaus jau nepasirodo lauke, negut tik spiešdamas. Tokiai bitinas platina weislę per wijus 4 ar 5 metus sawo amžiaus ir deda ne tik apwaisintus kiaušintus, iš kurių atširanda darbininkes ir bitinai, bet ir neapwaisintus — traninius, iš kurių užauga tra-

na. Jeigu-gi bitinui nepasiję del to nors susi-
porinti su tranu, tai jis weisia tik wienus tranus.
— Dar nesuaukus jauniems bitinukams, jau
senis išpiecia su dalimi bicziu, jieškodamas jaw
naujo lizdo, pastui jį gal išeiti antras spieczius
su wyriausiuju iš jaunųjų bitinukų ir t. t., jeigu
tik bus gana awilhyje darbininku. Su tais spie-
cziais išlečia drange ir wisi atliekamieji bitinai,
nės ar šep ar taip jiems ne gyvenimas awilhyje:
darbininkės jaw pasiškia iš ju wisu wieng, o
kitus išwaro laukan. — Bitinas turi toki jau
gylį, kaip ir darbininkės, tik jis nėra toks piktas:
žmogų tik tada igelia, kada jį užgauna; už tai
du bitinu tarp sawęs susitikusiu giliai, iki wienas
kitą nenuferta.

Tranai — tai bicziu patinai. Jie neweikia
nėko kito kaip tik lakioja šlambei birbdami, idant
sutiktu bitiną. Syki susiję su bitinu, tranas
tūjaus pastimpa. Tranai atsiranda gana anksti;
jūs bitys peri beweil taip jau kaip ir bitinus:
nulpina kuris su ruiningesniemis akutėmis, i
tas akutes bitinas padeda po traninį kiaušinuką.
Už trijų dienu tie kiaušinukai pawirsta firmė-
laites; jukafus šepioms dienoms bites uždaro jas
lizdeliūse; dar už 15 dienu išlečia jaunoji weisla.

Taip iššiperi tranai didieji; jie daug stambesni
už darbininkes. Bet tankei gali matyti aplint
awilį tranelius lygaus su jomis didumo; jie at-
siranda tada, jeigu awilio bitinas paliko neap-
waisintas; iš kiaušiniū tokio bitinio, padetu tie-
siog i koriai akutes, o ne i tam tikrus lizdelius,
ir iššiperi mažieje tranelai. — Tranai suėda
labai daug medaus, ipacz widurwasaryje, kada ju
prawysta burei, bet pasibaigus lauko darbui, dar-
bininkės jau nedūda sawę štraiusti: jos wijus
tranus išgena iš awilio, ir jie tokiu budu tur
numirti. Ant žiemos jie pasiškia tik tūse awi-
liūse, kur ar darbininkės per silpnos, ar bitinas
nėkai.

(Dar ne wiskas.)

Niamuno Sarga

Tilžeje sekancioje wietoje galima gauti:

pacioje drukorijoje, Dammsstraß 2. num.,
pas poną A. Kalwaitį wof. ul. 29. num.,
pas poną T. W. Gliseit wof. ul. 44. num.,
pas poną Aug. Herbst augštoje ulyczioje,
pas poną J. Krafft prie wasarinio tilto.

Klaipėdoje pas poną M. Gerull ir pas poną
A. Brauer.

Pilkainhyje pas poną Josef Keil.

Turgaus prefios.

nū 4. juniaus.

		Tilžeje		Klaipėdoj.	
		m. pf.	m. pf.	m. pf.	m. pf.
Kwieczai Rugei Miezei Awijos Žirnei, baltieji Žirnei, raimieji Koputes	100 swarū arba 50 kilo- gramū.	9 20	9 85	6 —	6 50
		5 60	5 75	4 75	5 —
		5 60	6 —	4 —	4 50
		4 70	4 80	2 60	3 —
		5 50	6 —	6 —	6 50
Semenai už naujajį šepelį Tymotai už centnerį	už 100 lyteriū (bap.)	7 50	8 50	6 50	7 —
		1 70	2 30	1 40	1 50
Kiaupai už kapą	už 100 lyteriū	8 —	9 50	—	—
		20 —	24 —	—	—
Pywas už 100 lyteriū (bap.)	už 1 lyteriū	2 25	—	2 —	—
		24 —	—	—	—
Brangwchnas } už 100 lyteriū	už 1 lyteriū	24 —	—	—	—
		— 25	—	—	—
Swiestas Kiaulena	už 100 lyteriū	70 —	80 —	80 —	90 —
		50 —	60 —	50 —	60 —
Jantėna, Weršėna	už 100 lyteriū	35 —	50 —	40 —	50 —
		35 —	45 —	30 —	50 —
Awincziana Grustiene, prašta	už 100 lyteriū	35 —	40 —	40 —	50 —
		17 —	—	—	—
Awizū krūpai Sziensas }	už centnerį	22 —	—	—	—
		2 —	3 —	1 —	1 50
Sziandai } už centnerį	už 100 lyteriū	—	—	1 75	2 —
		21 —	24 —	—	—
Sziandai už kapą	už 100 lyteriū	—	—	28 —	—
		—	—	—	—
Linai už centnerį	už 100 lyteriū	—	—	44 —	46 —
		—	—	—	—
Malta, tieta	už 100 lyteriū	—	—	40 —	44 —
		—	—	—	—

Apšakymai.

Lietuwiskā draugystē „Byrutē“

laikys 19. šio mėnesio ant žėgoriaus
3 po pietu

Tilžeje wofiskame bute

sawo mėnesinį susijimą, ant kurio
kožnas Lietuwiniškas ir Lietuwiniškė
meilėngai užprašomi.

Draugystės wyriausybė.

Pirkni

wisus galanterijos ir mažus tawo-
rus prie

M. Hackelberg

wisados už ketwirtą dalį pigiaus
netaip litur.

10 dėželin šwediskų brė-
žukū už 8 pf., 12 geru
paiškukū (blyfederin) 20 pf.,
šukū nū 5 pf. prasidedant,
šlipukū iš atlaso nū 10 pf.
prasidedant, geru petuškū
jau už 40 pf., korzetū nū
75 pf. prasided., žėgoriaus
leucingelin, kelsonės ku-
pertū, mezgamu wilnū,
wigonje ir siuwimo prie-
wolūn pažįstamai pigei.

Padetuwė wien gerai laikan-
cziņu puikiaušiū

paryziskiu guminiu skalbinu

kaip ir wijame swiete pažįstamo
Koth'ės dantu wandens.

M. Hackelberg

Tilžeje, wandens ulycz. 29. num.
Kožnas kudis froma paroda.

Aliejans parwus,
lakparwus,
šwediskus parwus,
štuos lakus,

kaip ir wijokius pinzelius prisiūlo
O. Siemering Tilžeje,
Jalkiu aptieka, drogu kupryškė, laku
ir firniū fabrike.

Kuigu spausdruwē Weyerio & Arnoldto

Tilžeje, Dammsstraß 2

prisiuwelhyja garbingiems Lietuwiniškams ant pagatawojimo wijokeropu

spaudos dalyku.

Susijadejimo apšakimai, pakvietimai ant swodbos,
ant krikštynės, ant šermeniu, wešėjimo kortikės ir
kitkas tampa ipacz lietuwiskioje kalboje tik wien pas mus geriausie,
dailiausie ir pigiausie pagatawojami.

Reikalui atsitrophyjant prašome brolius Lietuwiniškus meilėngai
musu atsiminti ir mus aplankyti.

Su augšta pagarbe

Weyer & Arnoldt.

Mano apstingai sudawadytąjį lo-
garį stikliniu ir kryshtalinu ta-
woru, porcelaniniu ryfu, baltu
ir margutu prisiūlo už pigiausias
prefias.

Pirštiniu iš šilkū ir bumbulū,
wigonje, mezgamu bumbulū
kaip ir wijas siuwimo priewoles
geriausioje ipatybėje. Korzetū, tik
wien geriausias taworas, pigiausie.
Rouleang gražiausiūse pawyždžiūse
nū pigiausiu iki puikiaušiū.

William Born

Tilžeje, wandens ulyczioje 3. num.

Parwiniczia, presawimo bei femiškio
plowimo auštaltas
nū

A. Wawries,

Tilžeje,
Aukštaliū ulyczioje 23 num.
prie Langasės kampo.

prisiūlo ant parwawimo wilnū, giju,
bumbulū ir šilkū wijūse mudos par-
wūse, kaip ir plowimui bei parwini-
mui wijokiu žiuponiū ir ponu drabu-
žiū, išardytu ir neišardytu. Namini
ceikei tampa gerai presoti, kaip ir
naminis milas weltas.

Pigiausios prefios.

Dantu liekorins Goldstein

Tilžeje, Langgasse 29. naujei
budawotame bute pono John Ohm.

ir apaušintie naujie pawyždžiūse
prisiūlo spūtinę
M. Stuflians
Tilžeje, wofiskioje ulyczioje 15.

kapo tworas, kapo kryžius ir
kapo tobulynas
50 wofiskioje apšingai išgrožintie

Gatawū patalyniu nū 21 mf.

prasidedant,

Patalū plunksnū nū 1—1,20 mf.

už swarą.

Buku 2,50—3,50 už swarą,

Wištū plunksnū 30—40 pf. už

swarą,

Neplėšytū žagiū plunksnū nū 1 mf.

iki 1,20 mf. už swarą,

prisiūlo plunksnū kupczyškė

M. Markowsky,

pirma J. Stern.

Tilžeje, augštoje ulyczioje 90.

Subatoje fromas yra uždarytas.

Wijokeropi

šlužanninkai

randa garbingas geras wietas wiju-
czės per

Tilžės wietū parupinimo
raštinyczia.

Apturėtojis

Julius Magnus

Tilžeje, kazaros ul. 21. num.

„Niamuno Sargas“

išeina Tilžeje kas ketwerą didžiū
laikraščiu twarwoje. Apšeliawimus
ant šito laikraščio priima kožnas
cecoriškias puštas už

50 pf.
ant bertainio meto.

„Niamuno Sargas“ užtars
Lietuwiniškus, rodydamas jiems tikrą
kelia del išlaikymo motyvos kalbos
ir del pasiėgimo kaip wėnais ir
tikrais sawo karaliūkas padonais. To-
liūš „Niamuno Sarge“ rasis
išguldymai wijokiu polytiški klau-
synai; žines iš wiso sweto kraštu,
iš Wotietijos, iš mieliosios Lietuwos;
papasakojimai rusio ir štuksanio juriū,
pamofflai, turgaus prefios iš Tilžės
ir Klaipėdos, berlyniskis rubliū tur-
šas, gramatinyczia ir t. t.

Apšakymai

už šiltinę eilutę po 10 pf. parofu-
jami, randa wijose Lietuwoje didžiau-
siai praplatinimą ir yra priimami
„Niamuno Sargo“ spausdruwē
(Weyerio & Arnoldto) Tilžeje,
Dammsstraß 2.

„Niamuno Sargo“ redytuwe.